

יום ד', כ"א באייר תשס"ז (09 במאי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מאה שנה ל"מדינת היהודים" [המשך המאמר מאתמול]

באשר לשני סוגי המרכזים הראשונים, כוונותיו של הרצל ברורות למדי. הוא היה נחרץ בדעתו שהמפתח ליצירת עוצמה כלכלית נעוץ בהקמתה של סביבה שתעודד את היכולת היצירתית של היזמות הפרטית, שהרי "כל הרווחה החומרית הושגה על יד היזמים". בייחוד, האמין הרצל בקיומה של "רוח היזמה היהודית" המאפיינת את היהודים כעם ומאפשרת להם לאגור את "עצמת-הכסף הנוראה" שלהם כל אימת שמניחים להם לנהל באופן חופשי את עסקיהם. אולם, שאיפתו של כל יהודי להסיר את הכבלים המונעים את מימוש כישוריו האישיים היא המניע שיביא, לפי אמונתו של הרצל, את מרבית יהודי העולם אל המדינה החדשה: "עד מהרה יוכחו היהודים לדעת, שלהיטותם ליזמות שעד עתה הייתה שנואה ובזויה, תפתח בפניהם שדה-פעולה חדש ובר-קיימא". להבדיל מן הרצון להיות "ככל העמים", הרצל חשב שהכוח היזמי האדיר של היהודים יהפוך את ישראל ל"ארץ-ניסיון וארץ-מופת" שתאיר את העולם ברעיונותיה, בתגליותיה ובהישגיה. "זו צריכה להיות באמת ארץ-הבחירה", כתב.

הנכס הרעיוני השני שהרצל ראה כהכרחי להתעצמותה של מדינת היהודים היה הדת היהודית. הוא הבין שהדת היא שטיפחה את הרעיון הלאומי בתודעתו של העם בעבר, וסבר שהיא תמשיך להיות חיונית בעתיד ("אנו מכירים כביטוי של ההשתייכות-יחד ההיסטורית שלנו, רק את אמונת אבותינו"). על כן, עמד הרצל על כך שהתעוררותם הלאומית של היהודים והתקבצותם בארץ תובלנה על ידי רבנים, ושכל שכונה בית הכנסת "יבלוט... למרחוק, שכן רק האמונה העתיקה היא שליכדה אותנו". ברם, הוא גרס כי הביטוי החשוב ביותר של הדת במדינת היהודים יהיה ייסודם של "מרכזי אמונה" - אתרים קדושים לאומיים שאליהם יוכלו היהודים לעלות לרגל, אתרים שיציתו את דמיון בני העם ויטעו בהם תחושת שייכות לעברם היהודי ולגורלם המשותף.

על טבעם של המרכזים התרבותיים, הסוג השלישי שהרצל מזכיר, כמעט אין פרטים ב"מדינת היהודים", ליקוי שבשלו ספג ביקורת נוקשה מפי אחד העם. אך מכתביו האחרים של הרצל אפשר לראות שהאמין בחשיבותם של מוסדות תרבות, מכיוון שהסבירות שבני אדם יחיו ללא "בידור" אינה עולה על הסבירות שיחיו ללא מזון או ללא אמונה.

לאחר שיורכבו בקפדנות, יהפכו מרכזים אלה ל"בית" בכל המובנים ולכל יהודי, והזיקה אליהם תהיה לחלק מהרעיון הלאומי היהודי, הלאומיות היהודית בשלמותה שתביא את יהודי העולם למדינה היהודית: "כי כל המרכזים האלה כאחד יהיו לישות שאליה נכספנו זה כבר, זו שבני עמנו מעולם לא חדלו לכמוה אליה... - מולדת בת חורין".

הצד המפתיע בתורת הכוח הלאומי של הרצל הוא שהיא מבוססת כמעט לחלוטין על כוח הרעיונות, ורק במידה זעומה על כוח פיזי כלשהו. למרות הנחתו שלמדינה היהודית יהיו הן צבא והן מעמד מדיני איתן, בזכות יכולתו של צבא זה לתרום להגנת המערב, נותרה בעינה העובדה שאין מידה של כוח צבאי שתוכל להבטיח את קיום המדינה ללא העוצמה הפנימית הנוצרת מרעיון מושך ומחייב של מדינה יהודית המתקיים בתודעת הציבור: אם ההנהגה הפוליטית לא תשריש את הרעיון הזה על שלושת מרכיביו וכוחותיו בתודעה היהודית, תהיה מדינת היהודים מסוגלת לשמור על התעניינותם של היהודים באופן "זמני" בלבד, והיא לא תשרוד.

[בע"ה, ההמשך בדף של מחר]

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל